

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. spalio 23 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 — 31 straipsnis —
Prašymas pripažinti ir vykdyti sprendimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo — 1 straipsnio
1 dalis — Taikymo sritis — Civilinės ir komercinės bylos — Sąvoka — Prašymas atlyginti žalą,
atsiradusią dėl tariamų Europos Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų — Oro uosto mokesčių
nuolaidos — 22 straipsnio 2 punktas — Išimtinė jurisdikcija — Sąvoka — Ginčas dėl bendrovių ir kitų
juridinių asmenų — Sprendimas suteikti nuolaidas — 34 straipsnio 1 punktas — Atsisakymo pripažinti
pagrindai — Valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešoji tvarka“

Byloje C-302/13

dėl *Augstākās Tiesas Senāts* (Latvija) 2013 m. gegužės 15 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo
2013 m. birželio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

bankrutavusi **flyLAL-Lithuanian Airlines AS**

prieš

Starptautiskā lidosta Rīga VAS,

Air Baltic Corporation AS

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Ó Caoimh, C. Toader (pranešėja), E. Jarašiūnas ir
C. G. Fernlund,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. gegužės 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- bankrutavusios *flyLAL-Lithuanian Airlines AS*, atstovaujamos advokato R. Audzevičiaus ir *advokāti*
V. Skrastiņš ir A. Guļajevs,
- *Starptautiskā lidosta Rīga VAS*, atstovaujamos *advokāti* U. Zeltiņš, G. Lejiņš, M. Aljēns, S. Novicka
ir K. Zile,

* Proceso kalba: latvių.

- *Air Baltic Corporation AS*, atstovaujamos *advokāti* J. Jerņeva, D. Pāvila, A. Lošmanis ir *advokāta palīgs* J. Kubilis,
 - Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kalniņš ir I. Ņesterova,
 - Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos A. Svinkūnaitės ir D. Kriaučiūno,
 - Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos A. Sauka, A.-M. Rouchaud-Joët ir I. Rubene,
- susipažinęs su 2014 m. liepos 3 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 1 straipsnio, 22 straipsnio 2 punkto, 34 straipsnio 1 punkto ir 35 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bankrutavusios *flyLAL-Lithuanian Airlines AS* (toliau – *flyLAL*), pagal Lietuvos teisę įsteigtos bendrovės, ginčą su *Starptautiskā lidosta Rīga VAS* (toliau – *Starptautiskā lidosta Rīga*), pagal Latvijos teisę įsteigta bendrove, kuri administruoja Rygos oro uostą, ir *Air Baltic Corporation AS* (toliau – *Air Baltic*), pagal Latvijos teisę įsteigta bendrove, dėl prašymo pripažinti ir vykdyti Latvijoje Lietuvos teismo nutartį taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 44/2001 6, 7, 16, 17 ir 19 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:
 - „(6) Siekiant įgyvendinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, reikia [ir tinkama] numatyti, kad jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą reguliuojančias taisykles reglamentuotų privalomas ir tiesiogiai taikomas Bendrijos teisinis dokumentas.
 - (7) Būtina, kad šio reglamento taikymo sritis apimtų visas pagrindines civilines ir komercines bylas, išskyrus aiškiai nustatytas bylas.
- <...>
- (16) Tarpusavio pasitikėjimas, vykdamas teisingumą Bendrijoje, pateisina valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų automatišką [*ipso jure*] pripažinimą, nepradedant jokio proceso, išskyrus tuos atvejus, kai kyla ginčas.
 - (17) Vadovaujantis tuo pačiu tarpusavio pasitikėjimo principu, vienoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo vykdymo [pripažinimo vykdytinu] kitoje valstybėje narėje procesas turi būti veiksmingas ir greitas. Tuo tikslu teismo sprendimas turėtų būti paskelbtas vykdytinu automatiškai, formaliai patikrinus pateiktus dokumentus, nepaliekant teismui jokios galimybės savo iniciatyva nurodyti bet kokį sprendimo nevykdymo pagrindą pagal šį reglamentą.

<...>

(19) Reikėtų užtikrinti [1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su pakeitimais, padarytais Konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie minėtos konvencijos (toliau – Briuselio konvencija)] ir šio reglamento tęstinumą ir tuo tikslu nustatyti pereinamąsias nuostatas. Tęstinumą taip pat turi užtikrinti Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, aiškindamas Briuselio konvenciją, o [Pirmasis protokolas dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti 1968 m. konvenciją, peržiūrėtas ir iš dalies pakeistas (OL C 27, 1998, p. 28)] turėtų būti toliau taikomas byloms, kurios dar nebus išspręstos įsigaliojus šiam reglamentui.“

4 Reglamentas Nr. 44/2001, remiantis jo 1 straipsnio 1 dalimi, taikomas civilinėse ir komercinėse bylose. Jis visų pirma neapima mokesčių, muitų arba administracinių bylų.

5 Pagal šio reglamento 5 straipsnio 3 ir 4 punktus:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

<...>

3) civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žala sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti, [teisme];

4) reikalavimo atlyginti nuostolius arba žalą, padarytą veiksmu, dėl kurio keliami baudžiamoji byla, gali būti iškelta tokias bylas nagrinėjančiame teisme [reikalavimo atlyginti žalą arba atkurti pradinę padėtį, grindžiamo baudžiamu veiksmu, gali būti iškelta teisme, kuriame buvo pareikštas viešasis kaltinimas], jeigu minėtas teismas pagal jam taikomą teisę turi jurisdikciją nagrinėti civilines bylas“.

6 Jurisdikcijos taisyklės nustatytos minėto reglamento II skyriuje. Šio skyriaus 6 skirsnyje numatytos išimtinės jurisdikcijos taisyklės. To paties reglamento 22 straipsnyje nustatyta:

„Toliau išvardyti teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą:

<...>

2) teismo procesuose, kurių objektas yra įstatų galiojimas, bendrovių ar kitų juridinių asmenų arba fizinių ar juridinių asmenų asociacijų negaliojimo, likvidavimo ar jų valdymo organų sprendimų galiojimas, valstybės narės, kurioje yra minėtos bendrovės, juridinio asmens arba asociacijos buveinė, teismuose. Siekdamas nustatyti tos buveinės vietą teismas taiko savo tarptautinės privatinės teisės normas“.

7 Remiantis Reglamento Nr. 44/2001 31 straipsniu, prašymas dėl laikinųjų apsaugos priemonių, taikytinų pagal kurios nors valstybės narės įstatymus, gali būti paduotas tos valstybės narės teismams, net jeigu pagal šį reglamentą kitos valstybės narės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.

8 Reglamento Nr. 44/2001 33–37 straipsniuose reglamentuojamas sprendimų pripažinimas. Šio reglamento 33 straipsnyje įtvirtintas principas, pagal kurį vienoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažintas kitoje valstybėje narėje nereikalaujant pradėti kokios nors specialios procedūros. Minėto reglamento 34 ir 35 straipsniuose išvardyti pagrindai, dėl kurių sprendimas išimties tvarka gali būti nepripažįstamas.

9 Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnyje nurodyta:

„Teismo sprendimas nėra pripažįstamas:

1) jei toks pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai;

<...>“

10 Minėto reglamento 35 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Be to, sprendimas nėra pripažįstamas, jei jis prieštarauja II skyriaus 3, 4 ar 6 skirsniams, arba 72 straipsnyje numatytu atveju.“

11 Šio reglamento 36 straipsnyje ir 45 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo valstybėje narėje tikslais kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas negali būti peržiūrimas iš esmės.

Latvijos teisė

12 Pagal pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos Aviacijos įstatymą (*Likums „Par aviāciju“*) lēktuvų valdytojai privalo mokėti mokesčius, be kita ko, už naudojimąsi oro uostais.

13 Šiame įstatyme numatyta, kad mokesčių apskaičiavimo ir paskirstymo tvarką nustato Ministrų Taryba.

14 2006 m. sausio 3 d. Ministrų Tarybos įsakymo Nr. 20, kuriame nustatyti mokesčiai už oro navigacijos paslaugas ir *Starptautiskā lidosta Rīga* teikiamas paslaugas bei jų paskirstymo tvarka (*Latvijas Vēstnesis, 2006, n° 10*), 3.5 punkte nurodyta, kad mokesčių nuolaida gali būti suteikta bet kuriam iš Rygos oro uosto arba į jį skraidinančiam vežėjui, atsižvelgiant į per metus iš Rygos skraidintų keleivių skaičių.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos ir per rašytinę proceso dalį ir teismo posėdį pateiktų pastabų, šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su platesniu ginču, nagrinėjamu Lietuvos apeliaciniame teisme. Toje byloje pateiktu ieškiniu *flyLAL* siekia, kad būtų atlyginta žala, patirta, viena vertus, dėl *Air Baltic* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi skrydžių iš Vilniaus (Lietuva) oro uosto arba į jį rinkoje ir, kita vertus, dėl bendraatsakovių konkurencinio susitarimo. Tuo tikslu ieškovė pagrindinėje byloje paprašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

16 2008 m. gruodžio 31 d. nutartimi Lietuvos apeliacinis teismas šį prašymą patenkino ir kaip laikinąją apsaugos priemonę skyrė *Air Baltic* ir *Starptautiskā lidosta Rīga* priklausančio 199 830 000 Lietuvos litų (LTL) arba 40 765 320 Latvijos latų (LVL) (58 020 666,10 EUR) dydžio nekilnojamojo ir (arba) kilnojamojo turto ir turtinių teisių areštą.

17 2012 m. sausio 19 d. *Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā* (Rygos miesto Vidzemes apylinkės teismas, Latvija) nutarė pripažinti ir paskelbti vykdytina Latvijoje šią teismo nutartį, kiek ja areštuojamas *Air Baltic* ir *Starptautiskā lidosta Rīga* priklausantis nekilnojamas ir (arba) kilnojamas turtas ir turtinės teisės. Bendrovės *flyLAL* prašymas užtikrinti minėtos teismo nutarties vykdymą atmestas. Išnagrinėjęs apeliacinį skundą, *Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija* (Rygos apygardos teismo Civilinių bylų skyrius) šią nutartį patvirtino.

- 18 *Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija* nutartis kasacine tvarka apskūsta teismui, kuris šiame procese yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. *Starptautiskā lidosta Rīga* ir *Air Baltic* tvirtina, kad 2008 m. gruodžio 31 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties pripažinimas ir vykdymas prieštarauja tiek tarptautinės viešosios teisės normoms dėl imuniteto nuo užsienio teismų jurisdikcijos, tiek Reglamentui (EB) Nr. 44/2001. Jų teigimu, ši byla nepatenka į minėto reglamento taikymo sritį. Kadangi ginčas kilo dėl valstybės taisyklėse nustatytų oro uosto mokesčių, tai nėra civilinė ar komercinė byla, kaip ji suprantama pagal minėtą reglamentą. Ši nutartis Latvijoje neturėtų būti nei pripažįstama, nei vykdoma. Atsiliepime į skundą *flyLAL* teigia, kad jos ieškinys yra civilinis, nes juo siekiama, kad būtų atlyginta žala, patirta dėl EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimo.
- 19 Atsižvelgdamas į oro uosto mokesčių ir jų nuolaidų dydį nustatančių taisyklių pobūdį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma abejoja, kad jam pateikta nagrinėti byla yra civilinė arba komercinė byla, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnį. Pateikdamas nurodą į Sprendime *St. Paul Dairy* (C-104/03, EU:C:2005:255) padarytą išvadą, jis teigia, kad sprendimas, kuriuo nurodoma taikyti laikinąsias apsaugos priemonės, pagal šį reglamentą gali būti pripažįstamas, tik jeigu byla, kurioje prašoma šias priemones taikyti, yra civilinė arba komercinė byla, kaip ji suprantama pagal minėtą reglamentą.
- 20 Jeigu Teisingumo Teismas pripažintų, kad ginčas pagrindinėje byloje patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, kiltų klausimas dėl išimtinės jurisdikcijos. Tokia jurisdikcijos taisyklė numatyta minėto reglamento 22 straipsnio 2 punkte, pagal ją teismo procesuose dėl bendrovių ar juridinių asmenų valdymo organų sprendimų galiojimo jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje yra tų bendrovių arba juridinių asmenų buveinė, teismai. Tačiau oro uosto mokesčių nuolaidos taikomos remiantis komercinių bendrovių valdymo organų priimtais sprendimais. Todėl, viena vertus, kyla abejonių dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos. Antra vertus, kadangi pagal to paties reglamento 35 straipsnio 1 dalį draudžiama pripažinti sprendimus, jeigu jais pažeidžiamos išimtinės jurisdikcijos taisyklės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tokį klausimą apskritai reikia nagrinėti.
- 21 Galiausiai Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad sprendimas nepripažįstamas, jei jo pripažinimas aiškiai prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai. Pirma, reikalaujama didelė suma, o 2008 m. gruodžio 31 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje nepaaiškinta, kaip ji buvo apskaičiuota. Antra, ieškinys pareikštas komercinėms bendrovėms, kurių akcijos priklauso valstybei. Kadangi *flyLAL* yra bankrutavusi bendrovė, atmetus ieškinį dėl bylos esmės, *Starptautiskā lidosta Rīga*, *Air Baltic* ir Latvijos Respublika neturėtų jokių galimybių pasiekti, kad jai būtų atlyginti nuostoliai, kuriuos patirtų dėl toje nutartyje numatytų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Taigi dėl šių aplinkybių kyla abejonių, ar minėtos nutarties pripažinimas neprieštarauja valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai, kaip ji suprantama pagal minėtą nuostatą.
- 22 Šiomis aplinkybėmis *Augstākās Tiesas Senāts* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar byla, kurioje ieškovė prašo atlyginti žalą ir pripažinti, kad atsakovių veiksmai – draudžiamo susitarimo sudarymas ir piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kurie pagrįsti kitos valstybės narės visuotinai galiojančių norminių aktų taikymu, – buvo neteisėti, turi būti pripažinta civiline ar komercine byla, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001, atsižvelgiant į tai, kad draudžiami susitarimai nuo pat jų sudarymo yra niekiniai, ir, be to, normų priėmimas yra viešosios teisės reglamentuojama valstybės veikla (*acta iure imperii*), kuriai taikomas valstybės imunitetas nuo kitos valstybės teismų jurisdikcijos?

2. Ar teigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą atveju (tai yra civilinė ar komercinė byla, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001) galima laikyti, kad ieškiniu dėl žalos atlyginimo pradedamas teismo procesas, kurio dalykas yra bendrovės organų sprendimų galiojimas, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 22 straipsnio 2 punktą, ir tuo remiantis pagal jo 35 straipsnio 1 dalį leidžiama atsisakyti pripažinti sprendimą?
3. Jeigu ieškiniu dėl žalos atlyginimo dalykas patenka į Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio <...> 2 punkto taikymo sritį, ar tuo atveju, kai siekiama, kad būtų pripažintas sprendimas taikyti laikinąsias apsaugos priemonės, valstybės, kurioje siekiama jį pripažinti, teismas privalo patikrinti, ar egzistuoja reglamento 35 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės?
4. Ar viešosios tvarkos sąlyga, numatyta Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte, gali būti aiškinama taip, kad sprendimo taikyti laikinąsias apsaugos priemones pripažinimas prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai, jeigu, pirma, pagrindinis argumentas, pagrindžiantis laikinųjų apsaugos priemonių taikymą, yra ieškinyje nurodyta didelė suma, kuri nebuvo pagrįstai ir motyvuotai apskaičiuota, ir, antra, tuo atveju, jei šis sprendimas būtų pripažintas ir vykdomas, atsakovės patirtų nuostolių, kurių, jei ieškinys dėl žalos atlyginimo būtų atmestas, ieškovė – bankrutuojanti komercinės bendrovė – negalėtų atlyginti, dėl to galiausiai būtų pakenkta valstybės, kurioje siekiama pripažinti sprendimą, ekonominiams interesams ir saugumui, atsižvelgiant į tai, kad Latvijos Respublikai priklauso 100 % *Starptautiskā Lidosta Rīga* ir 52,6 % *Air Baltic* akcijų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 23 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad byla pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, patenka į „civilinių ir komercinių bylų“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį.
- 24 Pirmiausia primintina, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, siekiant kiek galima užtikrinti, kad valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems asmenims iš Reglamento Nr. 44/2001 kiltų lygios ir vienodos teisės ir pareigos, sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ negalima aiškinti kaip paprasto nukreipimo į vienos ar kitos atitinkamos valstybės vidaus teisę. Šią sąvoką reikia laikyti autonomiška sąvoka, kurią reikia aiškinti atsižvelgiant į minėto reglamento tikslus, sistemą ir bendruosius principus, išplaukiančius iš nacionalinės teisės sistemų (šiuo klausimu žr. sprendimų *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, 41 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, 32 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, 24 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 25 Be to, kadangi Reglamentas Nr. 44/2001, kiek tai susiję su santykiais tarp valstybių narių, pakeitė Briuselio konvenciją, Teisingumo Teismo pateiktas šios konvencijos nuostatų išaiškinimas galioja ir reglamento nuostatoms, kai šių teisė aktų nuostatas galima laikyti lygiavertėmis (šiuo klausimu žr. sprendimų *Sunico ir kt.*, C-49/12, EU:C:2013:545, 32 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir *Brogssitter*, C-548/12, EU:C:2014:148, 19 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 26 Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritis, kaip ir Briuselio konvencijos taikymo sritis, apribota civilinių ir komercinių bylų sąvokos. Norint nustatyti, ar byla patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, reikia įvertinti aspektus, kurie apibūdina teisinių santykių tarp ginčo šalių pobūdį ar šio ginčo dalyką

(šiuo klausimu žr. sprendimų *Sapir ir kt.*, C-645/11, EU:C:2013:228, 32 ir 34 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką ir *Sunico ir kt.*, EU:C:2013:545, 33 ir 35 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką).

- 27 Iš Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 ir 4 punktų matyti, kad iš principo ieškiniai, kuriais siekiama gauti žalos atlyginimą, patenka į civilinių ir komercinių bylų sąvoką, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį. Kaip nurodyta minėto reglamento 7 konstatuojamojoje dalyje, būtina, kad šio reglamento taikymo sritis apimtų visas pagrindines civilines ir komercines bylas, išskyrus aiškiai nustatytas. Neįtraukimas į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį yra išimtis, kuri kaip bet kokia išimtis, siekiant minėto reglamento tikslo išlaikyti ir vystyti laisvės, saugumo ir teisingumo sritį, kurioje užtikrinamas laisvas sprendimų judėjimas, turi būti aiškinama siaurai.
- 28 Bendrovės *flyLAL* pareikšto ieškinio dalykas – žalos, susijusios su tariamu konkurencijos teisės pažeidimu, atlyginimas. Taigi jis patenka į teisės, reglamentuojančios civilinę deliktinę ar kvazideliktinę atsakomybę, taikymo sritį (pagal analogiją žr. Sprendimo *Sunico ir kt.*, EU:C:2013:545, 37 punktą).
- 29 Todėl toks kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys, kurio dalykas – žalos, atsiradusio dėl konkurencijos teisės normų pažeidimo, atlyginimas, yra civilinio ir komercinio pobūdžio.
- 30 Tiesa, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, nors tam tikri ginčai tarp valdžios institucijos ir privatinės teisės subjekto gali patekti į civilinių ir komercinių bylų sąvoką, taip nėra tais atvejais, kai valdžios institucija atlieka viešosios valdžios funkcijas (sprendimų *Sapir ir kt.*, EU:C:2013:228, 33 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir *Sunico ir kt.*, EU:C:2013:545, 34 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 31 Iš tiesų, kai viena iš ginčo šalių naudojami viešosios valdžios funkcijų prerogatyvomis įgyvendindama įgaliojimus, kurių nereglamentuoja santykiams tarp privačių asmenų taikomos taisyklės, toks ginčas nepriskiriamas prie civilinių ir komercinių bylų, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Apostolides*, EU:C:2009:271, 44 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 32 Dėl oro navigacijos rinkliavų Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad oro erdvės kontrolė ir stebėjimas pagal savo esmę yra veikla, kurią apima viešosios valdžios funkcijos ir kurią vykdamas reikia naudotis tomis prerogatyvomis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *SAT Fluggesellschaft*, C-364/92, EU:C:1994:7, 28 punktą).
- 33 Tačiau Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad oro uosto įrenginių suteikimas už tam tikrą mokestį yra ekonominė veikla (šiuo klausimu žr. sprendimų *Aéroports de Paris / Komisija*, C-82/01 P, EU:C:2002:617, 78 punktą ir *Mitteldeutsche Flughafen ir Flughafen Leipzig / Komisija*, C-288/11 P, EU:C:2012:821, 40 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Todėl aišku, kad tokie teisiniai santykiai priskiriami prie civilinių ir komercinių bylų.
- 34 Tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis šios išvados nepaneigia nei faktas, kad tariamų konkurencijos teisės pažeidimų atsirado dėl Latvijos teisės nuostatų, nei tai, kad valstybei priklauso atitinkamai 100 ir 52,6 % pagrindinės bylos atsakovių kapitalo.
- 35 Pirma, neturi reikšmės tai, kad *Starptautiskā lidosta Rīga*, nustatydamas oro uosto mokesčius ir jų nuolaidas, privalo vadovautis visuotinai taikomomis Latvijos Respublikos įstatymų nuostatomis. Ši aplinkybė veikia susijusi su šios valstybės narės ir *Starptautiskā lidosta Rīga* teisiniais santykiais ir neturi įtakos pastarojo teisiniams santykiams su jo paslaugomis besinaudojančiomis oro transporto bendrovėmis.
- 36 Kaip generalinė advokatė pabrėžė savo išvados 61 punkte, pagrindinėje byloje aptariamas nacionalinės teisės nuostatų netaikymas yra ne tiesioginė ieškinio dėl žalos atlyginimo pasekmė, o daugių daugiausia netiesioginė pasekmė, kylanti iš išimties tvarka atliekamos kontrolės.

- 37 Antra, Latvijos valstybė nėra pagrindinės bylos šalis, ir vien tai, kad ji yra minėtų įmonių akcininkė, nėra aplinkybė, lygiavertė aplinkybei, kai minėta valstybė narė naudojami viešosios valdžios funkcijų prerogatyva. Tai juo labiau taikytina tuo atveju, kai šios įmonės, nors ir didžioji jų dalis ar jos visos priklauso minėtai valstybei, elgiasi kaip bet koks privatus ūkio subjektas, nesvarbu, ar tai fizinis, ar juridinis tam tikroje rinkoje veikiantis asmuo. Taigi šis ieškinys pareikštas ne dėl elgesio arba procedūrų, suponuojančių, kad viena iš ginčo šalių naudojami viešosios valdžios funkcijų prerogatyvomis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Apostolides*, EU:C:2009:271, 45 punktą).
- 38 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad byla pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, patenka į „civilinių ir komercinių bylų“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

- 39 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 2 punktą aiškintinas taip, kad procesas pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama gauti žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimą, turi būti laikomas teismo procesu, kurio objektas yra bendrovės organų sprendimų galiojimas, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, teismas norėtų sužinoti, ar tuo atveju, kai procesas dėl ginčo esmės pradėtas kitame nei jurisdikciją pagal 22 straipsnio 2 punktą turinčiame teisme, šios nuostatos kartu su minėto reglamento 35 straipsniu kliudo pripažinti to kito teismo sprendimą taikyti laikinąsias apsaugos priemones.
- 40 Dėl Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 2 punkto Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad šią nuostatą reikia aiškinti taip, kad į jos taikymo sritį patenka tik tos bylos, kuriose viena šalis ginčija bendrovės organo sprendimo galiojimą remdamasi taikytina bendrovių teise arba jos organų funkcijas apibrėžiančiomis įstatų nuostatomis (Sprendimo *Hassett ir Doherty*, C-372/07, EU:C:2008:534, 26 punktas).
- 41 Kaip matyti iš atsakymo į pirmąjį klausimą, pagrindinės bylos ginčo dalykas yra prašymas atlyginti žalą, kilusią dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, o ne bendrovių ar kitų juridinių asmenų įstatų galiojimas, negaliojimas ar jų likvidavimas arba jų valdymo organų sprendimų galiojimas, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 22 straipsnio 2 punktą.
- 42 Taigi į antrojo ir trečiojo klausimų pirmą dalį reikia atsakyti taip, kad Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 2 punktą aiškintinas taip, kad procesas pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, nėra teismo procesas, kurio objektas yra bendrovės organų sprendimų galiojimas, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.
- 43 Atsižvelgiant į antrojo ir trečiojo klausimų pirmos dalies atsakymą, nėra reikalo atsakyti į šių klausimų antrą dalį, susijusią su minėto reglamento 35 straipsnio 1 dalimi.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 44 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą aiškintinas taip, kad sumos, kuriai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, paskirtos sprendimu, kurį prašoma pripažinti ir vykdyti, apskaičiavimo

motyvų nebuvimas arba rėmimasis rimtomis ekonominėmis pasekmėmis yra pagrindai, rodantys valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešosios tvarkos pažeidimą, dėl kurių galima atsisakyti pripažinti ir vykdyti šioje valstybėje narėje tokį kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą.

- 45 Pirmiausia pažymėtina, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 44/2001 16 ir 17 konstatuojamųjų dalių, jame numatyta pripažinimo ir vykdymo tvarka grindžiama tarpusavio pasitikėjimu vykdant teisingumą Sąjungoje. Toks pasitikėjimas reikalauja, kad ne tik teismo sprendimai, priimti vienoje valstybėje narėje, būtų *ipso jure* pripažįstami kitoje valstybėje narėje, bet ir kad procedūra, kuria siekiama juos paskelbti vykdytiniais kitoje valstybėje, taip pat būtų veiksminga ir greita. Remiantis reglamento 17 konstatuojamąja dalimi, per tokią procedūrą turi būti tik formaliai patikrinami dokumentai, būtini norint sprendimą pripažinti vykdytinu toje valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti ir vykdyti sprendimą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Prism Investments*, C-139/10, EU:C:2011:653, 27 ir 28 punktus).
- 46 Pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą sprendimas nepripažįstamas, jei pripažinimas aiškiai prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai. Ginčijimo pagrindai, kuriais galima remtis, aiškiai išvardyti šio reglamento 34 ir 35 straipsniuose. Šis pagrindų sąrašas, kurio elementai turi būti aiškinami siaurai, yra baigtinis (šiuo klausimu žr. sprendimų *Apostolides*, EU:C:2009:271, 55 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir *Prism Investments*, EU:C:2011:653, 33 punktą).
- 47 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nors pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte nurodytą išlygą valstybės narės iš esmės gali laisvai apibrėžti viešosios tvarkos reikalavimus pagal savo nacionalines koncepcijas, šios sąvokos ribų nustatymas priklauso šio reglamento aiškinimo sričiai. Todėl Teisingumo Teismas turi ne apibrėžti valstybės narės viešosios tvarkos turinį, bet patikrinti ribas, kurių neperžengdamas valstybės narės teismas gali remtis šia sąvoka, kai atsisako pripažinti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą (šiuo klausimu žr. sprendimų *Krombach*, C-7/98, EU:C:2000:164, 22 ir 23 punktus ir *Renault*, C-38/98, EU:C:2000:225, 27 ir 28 punktus).
- 48 Šiuo atžvilgiu Reglamento Nr. 44/2001 36 straipsnyje ir 45 straipsnio 2 dalyje draudžiant iš esmės peržiūrėti užsienio teismo sprendimą valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismui neleidžiama atsisakyti pripažinti arba vykdyti šį sprendimą vien tuo pagrindu, kad valstybės, kurioje jis priimtas, teismo taikyta taisyklė skiriasi nuo taisyklės, kurią būtų taikęs valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismas, jei pats būtų nagrinėjęs bylą. Taip pat valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismas negali tikrinti valstybės, kurioje sprendimas priimtas, teismo padarytų teisinių ar faktinių išvadų tikslumo (žr. Sprendimo *Apostolides*, EU:C:2009:271, 58 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 49 Taigi Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte numatyta viešosios tvarkos išlyga galima remtis, tik jei kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimas arba vykdymas būtų toks nesuderinamas su valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistema, kad pažeistų kurį nors pamatinį principą. Tam, kad būtų paisoma draudimo iš esmės peržiūrėti kitos valstybės teismo priimtą sprendimą, galimas pažeidimas turėtų sudaryti akivaizdų teisės normos, kuri valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistemoje laikoma esmine, arba teisės, kuri toje teisės sistemoje pripažinta pamatine, pažeidimą (žr. Sprendimo *Apostolides*, EU:C:2009:271, 59 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 50 Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, viena vertus, dėl išvadų, kurias reikėtų padaryti iš sumos, kuriai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, paskirtos sprendimu, kurį prašoma pripažinti ir vykdyti, apskaičiavimo metodo nemotyvavimo, ir, kita vertus, dėl išvadų, susijusių su sumos dydžiu.

- 51 Kiek tai pirmiausia susiję su motyvų nebuvimu, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad norint paisyti teisės į teisingą procesą, reikia, kad visi teismo sprendimai būtų motyvuoti tam, kad atsakovas suprastų nuteisimo priežastis ir tokį sprendimą galėtų naudingai ir veiksmingai apskūsti (Sprendimo *Trade Agency*, C-619/10, EU:C:2012:531, 53 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 52 Konstatuotina, kad pareigos motyvuoti apimtis gali skirtis, nelygu, koks aptariamo teismo sprendimo pobūdis, ir turi būti vertinama atsižvelgiant į visą procesą, visas reikšmingas aplinkybes ir paisant su šiuo sprendimu siejamų procesinių garantijų, kad būtų galima patikrinti, ar jos suinteresuotiesiems asmenims užtikrina galimybę naudingai ir veiksmingai apskūsti šį sprendimą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Trade Agency*, EU:C:2012:531, 60 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 53 Šiuo atveju iš visos Teisingumo Teismo turimos medžiagos matyti, kad, viena vertus, motyvų netrūksta, nes galima atsekti samprotavimų, lėmusių aptariamos sumos dydžio nustatymą, eigą. Kita vertus, suinteresuotosios šalys turėjo galimybę tokį sprendimą apskūsti ir ja pasinaudojo.
- 54 Taigi buvo laikytasi elementarių teisingo bylos nagrinėjimo principų ir todėl negalima manyti, kad buvo pažeista viešoji tvarka.
- 55 Antra, dėl išvadų, susijusių su sumos, kuriai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, paskirtos sprendimu, kurį prašoma pripažinti ir vykdyti, dydžiu, pabrėžtina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 49 punkte, viešosios tvarkos sąvokos paskirtis – užkirsti kelią akivaizdžiam teisės normos, kuri valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistemoje laikoma esmine, arba teisės, kuri toje teisės sistemoje pripažinta pamatine, pažeidimui.
- 56 Kaip generalinė advokatė pabrėžė savo išvados 84 ir 85 punktuose, sąvoka „viešoji tvarka“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą, siekiama apginti teisės normoje išreikštus teisinius, o ne išimtinai ekonominius interesus. Tai galioja ir tuomet, kaip nurodyta šio sprendimo 37 punkte, kai viešosios valdžios funkcijas atliekantis subjektas veikia kaip rinkos dalyvis, šiuo atveju – kaip akcininkas, ir patiria tam tikrą žalą.
- 57 Iš Teisingumo Teismui pateiktų pastabų matyti, kad, viena vertus, finansinės pasekmės, susijusios su galimų nuostolių dydžiu, jau buvo aptartos Lietuvos teismuose. Kita vertus, kaip pažymi Europos Komisija, pagrindinėje byloje nagrinėjamomis laikinosiomis apsaugos priemonėmis nereikalaujama pervesti tam tikros sumos, o tik siekiama stebėti pagrindinės bylos atsakovo turtą.
- 58 Todėl manytina, kad paprastas rėmimasis rimtomis ekonominėmis pasekmėmis nėra valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešosios tvarkos pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą.
- 59 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą aiškintinas taip, kad nei sumos, kuriai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, paskirtos sprendimu, kurį prašoma pripažinti ir vykdyti, apskaičiavimo metodas, kai įmanoma atsekti samprotavimų, lėmusių minėtos sumos dydžio nustatymą, eigą ir kai buvo galimybių pateikti skundą ir jomis pasinaudota siekiant užginčyti tokį apskaičiavimo metodą, nei paprastas rėmimasis rimtomis ekonominėmis pasekmėmis nėra pagrindai, rodantys valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešosios tvarkos pažeidimą, dėl kurių galima atsakyti pripažinti ir vykdyti toje valstybėje narėje tokį kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 1 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad byla pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, patenka į „civilinių ir komercinių bylų“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį.
2. Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 2 punktą aiškintinas taip, kad procesas pagal ieškinį, kaip antai pareikštą pagrindinėje byloje, kuriuo siekiama žalos, patirtos dėl tariamų Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, nėra teismo procesas, kurio objektas yra bendrovės organų sprendimų galiojimas, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.
3. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą aiškintinas taip, kad nei sumos, kuriai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, paskirtos sprendimu, kurį prašoma pripažinti ir vykdyti, apskaičiavimo metodas, kai įmanoma atsekti samprotavimų, lėmusių minėtos sumos dydžio nustatymą, eigą ir kai buvo galimybių pateikti skundą ir jomis pasinaudota siekiant užginčyti tokį apskaičiavimo metodą, nei paprastas rėmimasis rimtomis ekonominėmis pasekmėmis nėra pagrindai, rodantys valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešosios tvarkos pažeidimą, dėl kurių galima atsisakyti pripažinti ir vykdyti toje valstybėje narėje tokį kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą.

Parašai.